

Jednání jménem zaměstnavatele

Sjednává-li zaměstnanec jménem zaměstnavatele kupní smlouvu, musí identifikovat kupujícího a přesvědčit se o jeho totožnosti. Pro posouzení věci není podstatné, zda dotyčná osoba byla či nebyla zaměstnanci známa, ale okolnost, zda zaměstnavatel mohl dospět ke ztotožnění odběratele zboží a za zboží předané zaměstnancem od něj odpovídající částku vyinkasovat. Takovéto plnění povinností vyplývajících z funkce vedoucího prodejny je zcela samozřejmým předpokladem pro výkon této funkce i bez toho, že by o tom byl zaměstnanec výslovně poučován.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 1040/2004, ze dne 23.9.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce D., a. s., zastoupeného advokátem, proti žalovanému I. B., zastoupenému advokátkou, o 45.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Jablonci nad Nisou pod sp. zn. 9 C 922/2001, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci ze dne 11. listopadu 2003, č.j. 29 Co 291/2003-79, tak, že dovolání žalovaného zamítl.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal, aby bylo žalovanému uloženo zaplatit mu 45.000,- Kč s úrokem z prodlení ve výši „10% p.a.“ od 10. 10. 2001 do zaplacení. Žalobu odůvodnil zejména tím, že žalovaný, který byl jeho zaměstnancem ve funkci vedoucího prodejny stavebního materiálu v J. n. N., v srpnu roku 1999 prodal zboží v hodnotě 67.511,- Kč neznámé osobě, o níž se domníval, že se jedná o P. T. Tato osoba zboží odebrala, avšak nezaplatila, a při vymáhání těchto pohledávek v soudním řízení bylo zjištěno, že se o P. T. nejedná, tento zboží nepřevzal a žaloba na zaplacení proti němu byla zamítnuta. Žalovaný svým jednáním porušil příkaz prodávat zboží na fakturu jen tehdy, jestliže takové prodeje byly předem schváleny nebo nařízeny zaměstnavatelem, a porušil ustanovení § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce, neboť neučinil nic pro ochranu majetku zaměstnavatele před zneužitím, resp. ztrátou, když neověřil dostatečně totožnost osoby, která zboží odebrala a na jejíž jméno byla vystavena faktura.

Okresní soud v Jablonci nad Nisou rozsudkem ze dne 17. 7. 2002, č.j. 9 C 922/2001-32, žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen nahradit žalovanému náklady řízení 11.550,- Kč k rukám advokátky JUDr. I. H. Po provedeném dokazování měl za nesporné, že žalovaný byl zaměstnancem žalobce, že pracoval ve funkci vedoucího prodejny střediska 2 v J. n. N. a že zboží v hodnotách 44.768,- Kč a 22.743,- Kč uvedené na fakturách č. 0210021599 a č. 0210021499 a na dodacích listech k jednotlivým fakturám vydal osobě označené „P. T.“. Při zkoumání, zda při tomto jednání žalovaný porušil povinnosti vyplývající mu z pracovního poměru, dospěl k závěru, že žalovaný nejednal v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele ve smyslu ustanovení § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce. Vycházel přitom z toho, že žalovaný při nástupu do funkce nebyl žalobcem „žádným speciálním způsobem“ proškolen, neboť se předpokládalo, že v důsledku své předchozí podnikatelské činnosti svoji práci dobře zná. Žádný písemný příkaz neprodávat na fakturu neznámým firmám žalovanému vydán nebyl; pouze bylo zjištěno, že v tomto směru existovala dlouhodobá praxe, kterou žalovaný také dodržoval. Osoba údajného P. T. pro něj nebyla neznámá, neboť mu byla představena zástupcem firmy K., která byla dlouhodobějším odběratelem zboží od žalobce; tato osoba předložila živnostenský list a žalovaný proto v daném případě neměl pocit, že by zboží prodával na fakturu naprosto neznámé osobě bez ověření totožnosti. Skutečnost, že tato osoba prokazující se živnostenským listem je podvodník, nemohl v žádném případě předpokládat.

K odvolání žalobce Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci usnesením ze dne 29. 11. 2002, č.j. 29 Co 498/2002-49, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Vycházející ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, dospěl na rozdíl od něj k závěru, že, jestliže žalovaný při prodeji zboží osobě pod falešnou identitou podnikatele P. T. neověřil její totožnost z občanského či jiného průkazu a spokojil se pouze s předloženým živnostenským listem, odpovídá za škodu, která žalobci odebráním a nezaplacením tohoto zboží vznikla. Vycházel přitom z úvahy, že prodej bezhotovostními platbami vždy předpokládá znalost obchodního partnera a zpravidla je podložen písemnou kupní smlouvou, od níž se odvíjejí jednotlivé odběry zboží. Žalovaný měl praxi soukromého obchodníka a ve funkci vedoucího prodejny pracoval již téměř rok, a proto tedy „nebylo mimo jeho představu“, že

prodej na fakturu svým odkladem platby oproti převzetí zboží představuje určitý druh půjčky, jež nemusí být kupujícím splacena a bude nutno ji vymáhat. Jeho pracovní zařazení rovněž předpokládalo značnou samostatnost v obchodní činnosti prováděné žalobcovým jménem. I když v řízení nebylo prokázáno, že by žalobce instruoval vedoucí prodejen výslovně tak, že jsou povinni při tomto způsobu prodeje ověřovat totožnost neznámých zákazníků, z výpovědi svědků M. S. a D. L., rovněž vedoucích prodejen žalobce, vyplývá, že ověřování totožnosti neznámých zákazníků jejich občanskými průkazy „bylo zcela samozřejmou praxí“. Žalovaný v postavení vedoucího prodejny měl i bez výslovného pokynu žalobce zjišťovat v rámci svých možností totožnost kupujícího a tedy trvat na předložení občanského průkazu či cestovního pasu, pokud tuto osobu sám neznal. Vzhledem k opačnému právnímu názoru na porušení povinností žalovaným uložil soudu prvního stupně, aby se zabýval rozsahem náhrady škody, a posoudil i možnost přiměřeného snížení náhrady škody podle § 183 zák. práce, případně spoluzavinění zaměstnavatele na vzniku škody podle § 179 odst. 4 zák. práce, a aby v tomto směru doplnil skutková tvrzení účastníků a jejich případné návrhy na provedení důkazů o těchto skutečnostech.

Okresní soud v Jablonci nad Nisou poté rozsudkem ze dne 25. 6. 2003, č.j. 9 C 922/2001-66, žalovanému uložil zaplatit žalobci 22.068,- Kč, ohledně další částky 22.068,- Kč a 10% úroku z prodlení ročně od 10. 10. 2001 do zaplacení z částky 44.136,- Kč žalobu zamítl, ohledně částky 864,- Kč s 10% úrokem z prodlení ročně od 10. 10. 2001 do zaplacení řízení zastavil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Vycházejí ze závazného právního názoru odvolacího soudu, že žalovaný za škodu odpovídá podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce, se zabýval toliko tím, zda byla škoda způsobena také zaměstnavatelem a zda jsou zde důvody zvláštního zřetele hodné pro přiměřené snížení náhrady škody podle § 183 zák. práce. S přihlédnutím k tomu, že žalovaný nebyl při nástupu do funkce žádným způsobem proškolen, že nebyl vydán písemný příkaz neprodávat na fakturu neznámým firmám ani příkaz ověřovat totožnost všech osob kupujících na fakturu občanským průkazem nebo jiným dokladem, že pro žalovaného údajný pan P. T. nebyl neznámou osobou, protože pracoval pro firmu KMN, což byl dlouhodobý odběratel žalobce, že žalovaný si při odběru zboží údajným P. T. neověřil jeho totožnost občanským průkazem nebo jiným dokladem a vycházel pouze z živnostenského listu a že tato jednání žalovaného lze hodnotit jen jako nevědomou nedbalost, neboť nevěděl, že svým jednáním může způsobit určité porušení povinností, ač o tom vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět měl a mohl, a k tomu, že žalovaný nezpůsobil žalobci přímou škodu (tu způsobil údajný pan T. svým podvodným jednáním), snížil náhradu škody na jednu polovinu. Řízení ohledně částky 864,- Kč s 10% úrokem z prodlení ročně od 10. 10. 2001 do zaplacení zastavil, protože žalobce v tomto rozsahu vzal žalobu zpět.

K odvolání žalobce Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 11. 11. 2003, č.j. 29 Co 291/2003-79, rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku změnil tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci dalších 22.068,- Kč a dále úrok z prodlení z částky 44.136,- Kč ve výši 8,5% ročně od 8. 11. 2001 do zaplacení, ve výroku o zamítnutí žaloby ohledně 1,5% úroku z částky 44.136,- Kč za období od 10. 10. 2001 do 7. 11. 2001 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení před soudy obou stupňů, a to 13.425,- Kč za řízení před okresním soudem a 15.465,- Kč za odvolací řízení „u JUDr. M. J., advokáta“. Vytknul soudu prvního stupně, že neupřesnil, jakým procentem hodnotí spoluzavinění žalobce a v jaké části náhradu moderuje podle § 183 zák. práce. Znovu zdůraznil, že ověření totožnosti zákazníka odebírajícího zboží na fakturu bylo samozřejmou povinností žalovaného jako vedoucího prodejny; to, že žalobce tuto povinnost žalovanému zvlášť nezdůraznil, nelze považovat za spoluzavinění žalobce na vzniku škody do té míry, aby mohlo podstatným způsobem snížit rozsah odpovědnosti žalovaného (nemohlo by jít o spoluzavinění ve větším rozsahu, než do jedné třetiny škody, přičemž žalobou bylo požadováno necelých 67% vzniklé škody). Tuto okolnost již nelze znovu zohledňovat jako zvláštního zřetele hodnou skutečnost pro snížení náhrady škody podle § 183 zák. práce. Nesouhlasil ani s tím, že u žalovaného šlo o nevědomou nedbalost. Žalovaný sice měl k dispozici doklad, z něhož zjistil jméno, adresu a identifikační číslo P. T., ovšem mohlo jít o pouhou fotokopii živnostenského listu. Ani okolnost, že osobu vydávající se za P. T. „přivedl“ k žalovanému zástupce firmy KMN, nečiní z této osoby známého žalovanému. Na dodacích listech vystavených žalovaným není žádný bližší údaj o odběrateli, v jednom případě pak „odebral i jakýsi S.“. Dospěl k názoru, že žalovaný si počínal hrubě nedbale, a neshledal žádné mimořádné okolnosti, jež by odůvodňovaly snížení náhrady škody nad rámec omezení čtyřapůlnásobkem průměrného měsíčního výdělku podle § 179 odst. 2 zák. práce. Nelze rovněž přehlédnout, že v důsledku pochybení žalovaného vznikly žalobci i další škody vedením marného řízení proti údajnému P. T. Žalovaný tak zaviněně z vědomé nedbalosti porušil základní povinnosti zaměstnance, a to zejména pracovat svědomitě podle svých znalostí, řádně hospodařit s prostředky svěřenými mu zaměstnavatelem a chránit majetek zaměstnavatele před zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele, jak stanoví § 73 odst. 1 písm. a) a písm. d) zákoníku práce. Ztotožnil se s názorem soudu prvního stupně, že námitku promlčení vnesenou žalovaným nelze považovat za důvodnou.

V dovolání proti rozsudku odvolacího soudu žalovaný namítá, že nebyly splněny všechny zákonné předpoklady vzniku obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu způsobenou zaměstnavateli. Za nespornou považuje skutečnost, že

žalobci vznikla škoda nezaplacením kupní ceny za zboží v celkové částce 67.511,- Kč. Je však přesvědčen, že v řízení nebylo prokázáno, že by porušil povinnost plnit pokyny zaměstnavatele „ověřovat totožnost občanským průkazem při prodeji na fakturu“; takový pokyn nebyl vůbec žalobcem vydán. Neobstojí ani prokázání porušení povinnosti ochraňovat majetek zaměstnavatele, neboť žalovaný zcela v dobré víře prodal zboží na fakturu osobě, která mu byla známa; i v době předchozí tak bez jakýchkoliv podobných následků činil. Protože žalovaný neporušil žádnou svou povinnost, nelze určit ani jeho zavinění a nemůže ani existovat příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením povinnosti zaměstnance. Navrhl, aby dovolací soud „rozhodl podle § 243b odst. 3 o.s.ř.“

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 o.s.ř., oprávněnou osobou (účastníkem řízení) a že jde o rozsudek, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání (§ 242 odst. 3 věta první o.s.ř.) a protože nebylo zjištěno ani dovolatelem tvrzeno, že by řízení bylo postiženo některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o.s.ř.), dovolací soud mohl napadený rozsudek přezkoumat jen z hlediska důvodů uvedených v dovolání žalobce.

Projednávanou věc je třeba posuzovat - vzhledem k tomu, že žalovaný měl porušit své pracovní povinnosti v srpnu roku 1999 - podle zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 30. 9. 1999, tedy do dne, než nabyl účinnosti zákon č. [167/1999](#) Sb., kterým se mění zákon č. [1/1991](#) Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [9/1991](#) Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánů České republiky na úseku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [368/1992](#) Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [65/1965](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů - dále jen „zák.práce“.

Podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

S dovolatelem lze souhlasit v tom, že z principu obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce vyplývá, že zaměstnanec odpovídá jen za tu škodu, kterou při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním zaviněným porušením pracovních povinností skutečně způsobil. Předpokladem pro vznik odpovědnosti zaměstnance za škodu podle citovaného ustanovení je tedy porušení povinností zaměstnancem, vznik škody, příčinná souvislost mezi porušením povinností a vznikem škody a zavinění na straně zaměstnance.

Odvolací soud v posuzovaném případě dovedl, že žalovaný porušil základní povinnosti zaměstnance, a to zejména povinnost pracovat svědomitě podle svých znalostí, řádně hospodařit s prostředky svěřenými mu zaměstnavatelem a chránit majetek zaměstnavatele před zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele [§ 73 odst. 1 písm. a) a písm. d) zák. práce].

Pracovní povinnosti jsou zaměstnanci stanoveny právními předpisy, pracovním řádem, pracovní smlouvou nebo pokynem přímo nadřízeného vedoucího zaměstnance. Jednotlivým kritériem pro všechny druhy těchto povinností je, že vyplývají z pracovního poměru nebo jiného pracovněprávního vztahu k zaměstnavateli; jednání zaměstnance, jímž nebyly porušeny povinnosti z pracovněprávního vztahu, nemůže být posouzeno jako porušení pracovních povinností.

Podle ustanovení § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce jsou zaměstnanci povinni řádně hospodařit s prostředky svěřenými jim zaměstnavatelem a střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele.

Uvedené povinnosti, které patří k základním povinnostem zaměstnanců, představují ve své obecnosti mravní imperativ kladený na každého zaměstnance, jenž ve svém obsahu znamená určitou míru loajality ve vztahu ke svému zaměstnavateli, a zároveň též i obecnou prevenční povinnost zaměstnance ve vztahu k majetku a oprávněným zájmům zaměstnavatele; jde o požadavek na určitou úroveň kvality chování zaměstnance. Zákon zde vedle povinností vyplývajících z právních předpisů a jiných předpisů vztahujících se k práci zaměstnance [§ 73 odst. 1 písm. c) zák. práce] ukládá zaměstnanci, aby celým svým chováním v souvislosti s pracovním vztahem nezpůsobil zaměstnavateli škodu, ať už majetkovou nebo morální. Takového jednání se zaměstnanec může dopustit, i když dodrží všechny právní a ostatní předpisy vztahující se bezprostředně k práci jím vykonávané. Rozhodující pro posouzení toho, zda se zaměstnanec chová v souladu s ustanovením § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce, tedy není to, zda jeho

jednání je v souladu nebo v rozporu s právními nebo jinými předpisy (případně pokyny zaměstnavatele), které se vztahují k práci jím vykonávané, ale to, zda objektivně jednání zaměstnance směřovalo k ochraně majetku zaměstnavatele nebo proti němu, případně, zda jednal či nejednal v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele.

Při posuzování, zda žalobce porušil povinnosti uvedené v ustanovení § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce odvolací soud v napadeném rozsudku (a v usnesení ze dne 29. 11. 2002, č.j. 29 Co 492/2002-49) dovedil, že ověření totožnosti zákazníka při bezhotovostním způsobu úhrady ceny odebraného zboží mělo být samozřejmým úkonem, který činili i vedoucí dalších prodejen žalobce, neboť žalovaný se svou praxí živnostníka podnikajícího v obchodě se stejným sortimentem zboží jako žalobce měl dostatečnou průpravu pro funkci vedoucího prodejny žalobce a musel si být vědom nutnosti zjištění totožnosti zákazníka při prodeji na fakturu i možných důsledků zanedbání takového postupu, a že jeho pracovní zařazení předpokládalo značnou samostatnost v obchodní činnosti provozované ve prospěch žalobce a nevyžadovalo, aby zaměstnavatel žalovaného o všech povinnostech instruoval písemně a do všech detailů. S takovýmto vymezením povinností zaměstnance vyplývajících z ustanovení § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce v projednávané věci odvolací soud souhlasí. Plně totiž vystihuje podmínky a okolnosti, za nichž žalovaný pro žalobce pracoval, zohledňuje i jeho dosavadní zkušenosti, jakož i obecnou úroveň požadavků kladených na funkci zastávanou žalovaným. Nemůže obstát ani tvrzení dovolatele, že zboží prodal osobě, která mu byla známa. Z ustanovení § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce a z povahy věci vyplývá, že když zaměstnanec jménem zaměstnavatele sjednává kupní smlouvu, musí identifikovat kupujícího a přesvědčit se o jeho totožnosti. Pro posouzení věci proto není podstatné, zda dotyčná osoba byla či nebyla žalovanému známa, ale okolnost, zda žalobce mohl dospět ke ztotožnění odběratele zboží a za zboží předané žalovaným od něj odpovídající částku vyinkasovat. Takovéto plnění povinností vyplývajících z funkce vedoucího prodejny stavebního materiálu (takovou funkci žalovaný zastával) je zcela samozřejmým předpokladem pro výkon této funkce i bez toho, že by o tom byl zaměstnanec výslovně poučován.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Nejvyšší soud České republiky proto dovolání žalovaného podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)